

Szabics András Zsolt

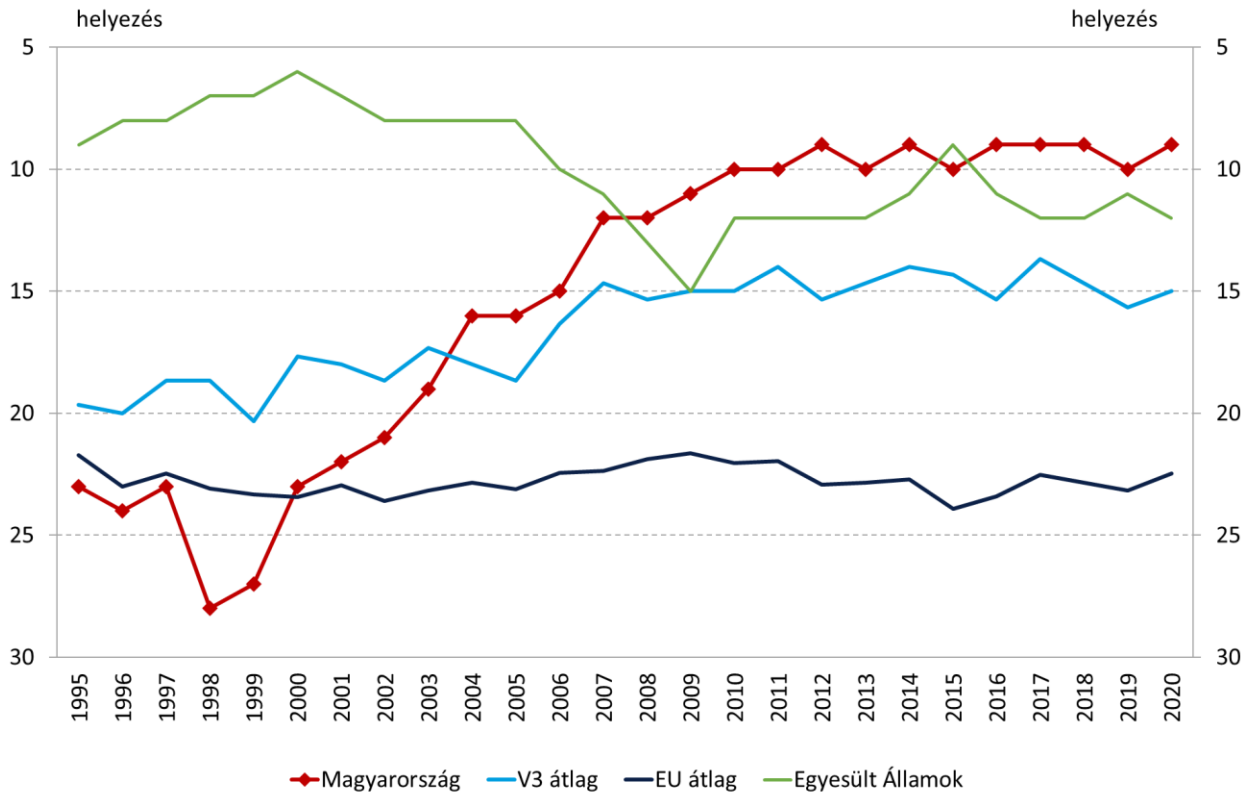
A magyar export gazdasági összetettsége a világ élvonalában a Harvard Egyetem mutatója alapján

A Gazdasági Összetettség Mutató aktuális rangsorában Magyarország egy helyet javítva a 9. helyezést érte el a 133 ország között. A tartósan kimagasló eredmény jelzi, hogy a Magyarországon jelen lévő technológia és humán tőke képes a világ élvonalába tartozó termékek és szolgáltatások előállítására. A Harvard egyetem kutatóik azonban arra figyelmeztetnek, hogy a jó pozíció csak akkor tartható fenn, ha folyamatosan növeljük az exportpiaci aktivitást új termékek és szolgáltatások piacra vitelevel.

A Gazdasági Összetettség Mutató az export volumene és szerkezete segítségével becsüli meg egy adott ország tudástőkét. A Harvard Egyetem kutatócsoportja az országok exportkosarának sokrétűsége és komplexitása alapján rangsorolja az egyes országokat. Az intézmény által megalkotott Gazdasági Összetettség Mutatóban (Economic Complexity Index, ECI) azok az országok képesek jobb teljesítményt elérni, amelyek szofisztikált és specializált képességek széles körével rendelkeznek és ezáltal komplex termékeket hoznak létre. A mutató létrehozásakor a cél az volt, hogy ne csak önmagában a már előállított termékekre vagy szolgáltatásokra fókuszáljon a vizsgálat, hanem az országok azon képességire is, amelyek a későbbiekben új termékvilágpiaci bevezetését tehetik lehetővé.

Magyarország az aktuális 2020-as rangsorban egy helyet javítva a 9. helyre lépett előre a 133 ország között, megelőzve az EU országainak nagyobb részét és az Egyesült Államokat is (1. ábra). Magyarország 2010 óta folyamatosan a legjobb 10 ország közé tartozik, miközben a visegrádi régió másik három országának (Csehország, Lengyelország, Szlovákia) átlaga a 15., az EU országoké a 22. helyen állt 2020-ban. Az elmúlt egy évtizedben a magyar gazdaság az összetettség mutatóban egy év kivételével minden évben magasabb helyezést ért el, mint az Egyesült Államok. A világ egyik legjelentősebb gazdasága jellemzően a 9-12. hely között végzett a Harvard rangsorában, a 2020-as évben a 12. pozíciót érte el.

1. ábra: Magyarország, a V3-ak és az Európai Unió helyezése a Gazdasági Összetettség Mutatóban (1995-2020)

Megjegyzés: Luxemburgra és Máltára nincs elérhető adat.

Forrás: Harvard Egyetem

A Harvard rangsorának első három helyén (Japán, Svájc, Németország) nem történt változás 2019-hez képest (2. ábra). Az EU tagállamai közül mindössze Németország, Csehország, Ausztria és Svédország előzi meg hazánkat. Az eredmények stabilitást jelzi Gazdasági Összetettség Mutató 2020-as rangsorának első 8 helyén ugyanazok az országok foglaltak helyet és ugyanabban a pozícióban, mint egy évvel korábban. A TOP-10 ország között egyetlen országcsere történt, Szlovénia 2 helyes pozícióvesztés után az Egyesült Királyság 2 helyes előre lépése a 10. helyre volt elegendő.

2. ábra: Az első 26 ország Gazdasági Összetettség Mutatóban elért 2020. évi helyezése és éves változása a 133 ország között

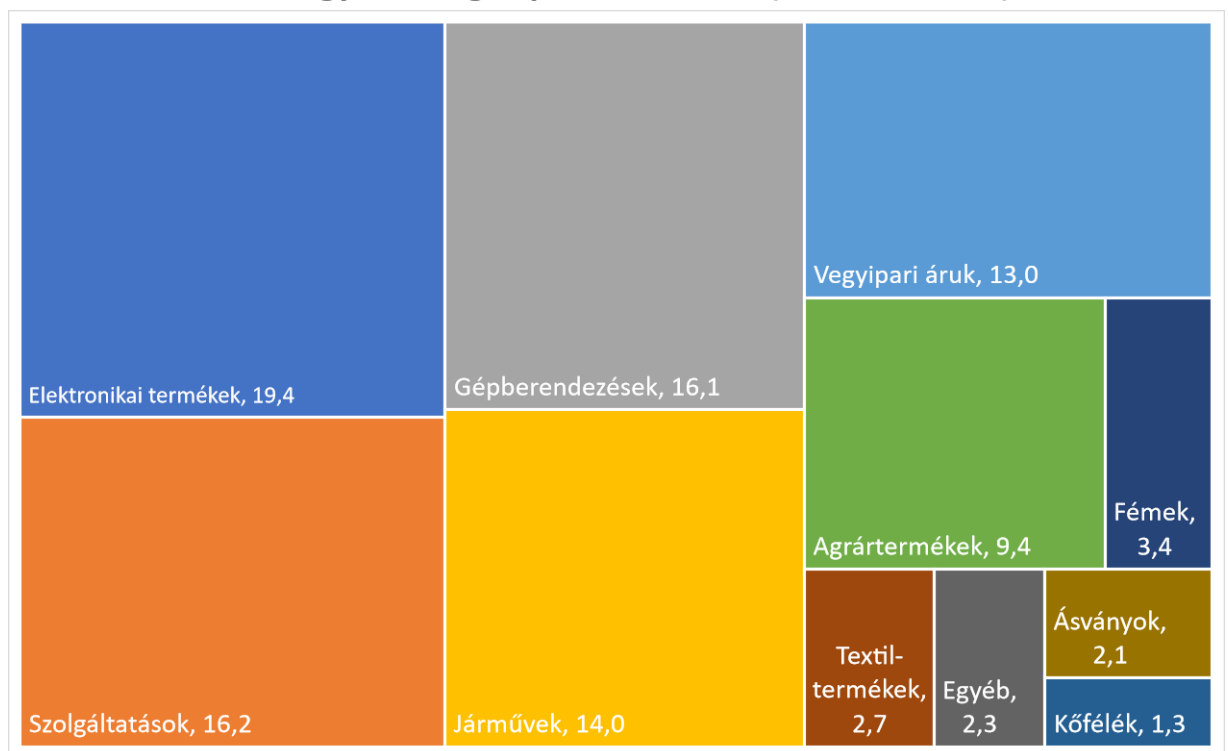
Ország	Helyezés (2020)	Változás (2019–2020)
Japán	1.	→ 0
Svájc	2.	→ 0
Németország	3.	→ 0
Dél-Korea	4.	→ 0
Szingapúr	5.	→ 0
Csehország	6.	→ 0
Ausztria	7.	→ 0
Svédország	8.	→ 0
Magyarország	9.	↑ +1
Egyesült Királyság	10.	↑ +2
Szlovénia	11.	↓ -2
Egyesült Államok	12.	↓ -1
Szlovákia	13.	↑ +1
Finnország	14.	↓ -1
Írország	15.	↑ +2
Olaszország	16.	↓ -1
Kína	17.	↓ -1
Franciaország	18.	↑ +1
Románia	19.	↑ +3
Mexikó	20.	↓ -2
Izrael	21.	↓ -1
Belgium	22.	↓ -1
Dánia	23.	↑ +3
Malajzia	24.	→ 0
Thaiföld	25.	↓ -2
Lengyelország	26.	↑ +1

Forrás: Harvard Egyetem

Magyarország áruexportjában az elektronikai termékek, a személygépkocsik és alkatrészeik, a gépipari és vegyipari termékek részaránya a meghatározó (3. ábra). A magyar áruexporton belül az elektronikai termékeknek van a legnagyobb részesedésük, részben azért, mert az egyre inkább felértékelődő akkumulátorok is itt találhatók. A teljes járműszektor részesedése az exportból 14 százalékos volt 2020-ban,

amelynek részesedése az utóbbi 10 évben közel a duplájára emelkedett (7,9 százalékról). A járműveken belül a legnagyobb súlyú termékcsoportha az autók (7,7 százalék) és a járműalkatrészek (4,7 százalék) tartoznak, amelyeket elsősorban Németországba exportálunk. A vegyipari árukon belül a legnagyobb exportrészesedéssel a csomagolt gyógyszerek (2,8 százalék) rendelkeznek. Magyarország legmagasabb összetettségű és részesedésű exportcikkei közé tartoznak a szérumok és vakcinák, a termosztatikus szelepek, a szivattyúk, valamint a számítástechnikai alkatrészek. Összehasonlításként globálisan a legmagasabb összetettségű terület a fotovoltikus eszközök (például fényvisszaverős kivetítő projektorhoz), míg a legkevésbé összetett termékek a nyersanyagok.

3. ábra: Magyarország exportszerkezete (2020, százalék)

Forrás: Harvard Egyetem

A magyar exportban 2005 és 2020 között megjelenő 19 új termékcsoportha a jelenlegi teljes magyar export mindössze 2 százalékát adja. Ezen belül a három legnagyobb részesedéssel rendelkező termékcsoportha az irodai gépek, a motorkerékpárok és az építőanyagok ragasztására szolgáló aminogyanták. A legmagasabb összetettségű új exportcikkei közé tartoznak a műszaki célú textiltermékek, a köszőrűkövek, az aminogyanták és a vegyipari-laboratóriumi kerámiák. Az új termékek bevezetése 2,6 milliárd dolláros bevételt generált.

A Gazdasági Összetettség Mutatót is felhasználva a szerzők Magyarország esetében 2,1 százalékos átlagos növekedést prognosztizálnak 2020-2030 között. A növekedési becslés mögötti koncepció azon alapul, hogy a kutatók szerint a gazdasági növekedés motorja a nemzetközi kereskedelem komplexitása. A kutatók a várható gazdasági növekedés becsléséhez négy indikátort vesznek figyelembe: a jelenlegi komplexitást (ECI), a jövőben várható komplexitást (COI), az aktuális egy főre jutó GDP-t, valamint a természeti erőforrások várható exportját. A négy tényező közül háromra nyilvánosan is elérhető az adatok, azonban a természeti erőforrásokra vonatkozóan nincs publikált adat, miközben a számításaik szerint ennek a tényezőnek van a legnagyobb hatása a várható növekedésre.

Az egyetem módszertana alapján a becsült növekedésnek a komplexitással arányosan kellene alakulnia, azonban az eredmények ezzel a koncepcióval nincsenek összhangban. A Harvard Egyetem kutatóira támaszkodva a gazdasági komplexitás és a növekedés közötti szoros kapcsolatnak azt kellene eredményeznie, hogy minél magasabb a nemzetközi kereskedelem komplexitása annál nagyobb a várt gazdasági növekedés is. Ez az összefüggés azonban nem érvényesül, ha például Magyarországot és Szlovákiát hasonlítjuk össze. Hazánk mind a jelenlegi, mind a jövőbeli gazdasági komplexitásban jobb helyezést ért el, mint Szlovákia, ennek ellenére a 2020-2030 közötti becsült gazdasági növekedés Szlovákia esetében magasabb. Következtetésünk, hogy míg az összetettség mutató önmagában hiteles mutatója egy ország tudástőkéjének, addig a rá épülő GDP növekedési előrejelzést nagy bizonytalanság övezi. Közvetlen kapcsolat előbbi mutató, illetve a jövőbeli összetettségi mutató és a becsült növekedési ütemek között alig azonosítható. Ennek oka lehet, hogy olyan tényezők is közrejátszanak a növekedési előrejelzésben, amelyről nem áll rendelkezésre kellő publikus információ.

Összességében Magyarország a világ élvonalába tartozik a Gazdasági Összetettség Mutató alapján, azonban a helyezésünk fenntarthatósága érdekében az exportpiaci aktivitás növelése és a külpiacra vitt termékeink további diverzifikálása szükséges. Hazánk már a 2010-es évek óta tartja előkelő pozícióját a Harvard Egyetem rangsorában, azonban a jövőben ez csak akkor lehet fenntartható, ha sikerül az export komplexitásunkat növelni.

„Szerkesztett formában megjelent a Világ gazdaság.hu oldalon 2022. október 6-án.”